W tym krótkim komentarzu próbuję podsumować wpływ prezydentury Donalda Trumpa na kierunki polskiej polityki bezpieczeństwa. Aby tego dokonać analizuję kolejno: spór o strategię zagraniczną RP w ostatniej dekadzie, współpracę polskich rządów z administracją Trumpa oraz jej efekty.

Polski punkt wyjścia

W minionej dekadzie uformowały się dwie szkoły polskiej polityki bezpieczeństwa. Pierwsza związana jest ze stronnictwami liberalnymi i można ją określić jako proeuropejską. Druga związana jest ze stronnictwami konserwatywnymi i jest zasadniczo proamerykańska. Pomimo ich sporu ich cel pozostaje wspólny: budowa silnej pozycji Polski w Europie Środkowo-Wschodniej. Oba stronnictwa rozumieją koncepcję regionalnego kompleksu bezpieczeństwa, czyli uznanie, że większość zagrożeń dla państw pochodzi z ich bliskiego otoczenia. Oprócz tego liberałów i konserwatystów różni niemal wszystko: idee, priorytety, partnerzy, retoryka, język i praktyka. Przyjrzyjmy się tym różnicom.

Zdaniem liberałów kluczowa dla polskiego bezpieczeństwa jest współpraca europejska i natowska. Państwa europejskie to główni partnerzy handlowi i technologiczni Polski, a priorytetem w myśleniu liberalnym od dwóch stuleci jest gospodarka. Liberałowie zakładają, że silna pozycja gospodarcza i dyplomatyczna Warszawy pozwoli jej na odgrywanie roli jednego z europejskich liderów, czyli „grupy trzymającej władzę w UE”, co wzmocniłoby też polską pozycję wobec Rosji. Przykładem takiego myślenia były i są wypowiedzi m. in. Radosława Sikorskiego. W sferze bezpieczeństwa oznacza to bliższą współpracę przemysłową i wojskową z krajami NATO i UE oraz dużą otwartość na inicjatywy amerykańskie. Mniej więcej taką politykę prowadzono w pierwszej połowie minionej dekady. Współgrała ona w ogólnym tonie z partnerami europejskimi oraz administracją Baracka Obamy.

Myślenie stronnictw konserwatywnych ma charakter raczej geopolityczny. Dużo większą uwagę zwraca się na problem polityki siły oraz konfliktów w regionie. W tym ujęciu priorytetem są nie relacje gospodarcze, ale polityczno-militarne oraz energetyczne. Ważna jest też symbolika i historia. Priorytetem konserwatystów jest rozwój współpracy strategicznej z USA, uzyskanie pozycji głównego partnera Waszyngtonu w regionie oraz dążenie do specjalnych relacji, jakie z Amerykanami ma Izrael, Turcja, czy Korea Południowa. W zamierzeniach tych znajdujemy echa tez amerykańskiego stratega George’a Friedmana (książka „Następne sto lat”), w których autor radził Polsce bycie „lotniskowcem USA” w Europie wschodniej. Konserwatyści widzą rosnący antagonizm między USA a Rosją i Chinami, a także

Materiał pobrany ze strony Instytutu Sobieskiego, sobieski.org.pl[autor].

próbują wykorzystać krytyczny stosunek administracji republikańskiej do europejskich partnerów, by wzmocnić osobiste relacje z Waszyngtonem i podtrzymać zainteresowanie USA regionem EŚW jako tzw. wschodniej flanki NATO. Główni sojusznicy europejscy traktowani są z rezerwą, gdyż Warszawa z uwagi na pamięć historyczną jest niepewna ich zachowania w przypadku konfliktu z Moskwą. W polityce bezpieczeństwa oznacza to wzrost liczby polsko-amerykańskich inicjatyw politycznych i wojskowych, liczne wizyty wysokiego szczebla oraz kontrakty zbrojeniowe i energetyczne. Taka była w zarysie polityka polskiego rządu w okresie prezydentury Donalda Trumpa.

Kontakty administracji Trumpa z polskimi władzami

Donald Trump objął funkcję prezydenta Stanów Zjednoczonych w styczniu 2017 roku. W lipcu wziął udział w Warszawie w szczycie Inicjatywy Trójmorza (*Three Seas Initiative*), którą Warszawa promuje jako forum współpracy regionalnej w obszarze rozwoju gospodarki i infrastruktury. Formuła szczytów liderów regionu miałaby wzmocnić jego pozycję w relacjach z USA, Rosją i Chinami (od 2012 roku odbywają się też szczyty chińsko-środkowoeuropejskie w formacie 16+1). W 2018 roku miała miejsce wizyta Prezydenta RP, dr. Andrzeja Dudy w Waszyngtonie. Do priorytetów wizyty należały kwestie militarne, energetyczne, a także handlowe i naukowe. Prezydent RP odwiedzał Stany Zjednoczone jeszcze kilkukrotnie podczas spotkań z Polonią, czy obrad ONZ. W tym samym roku na kolejnym szczycie Inicjatywy Trójmorza administracja republikańska zaproponowała powołanie Partnerstwa na rzecz Transatlantyckiej Współpracy Energetycznej (P-TEC). Podpisano również porozumienie między Polską a USA o strategicznym dialogu energetycznym. W marcu 2019 roku miał miejsce inauguracyjny szczyt P-TEC, w czerwcu podpisano porozumienie polsko-amerykańskie w sprawie strategicznej współpracy w zakresie energii jądrowej wykorzystywanej do celów cywilnych. W tym samym miesiącu nastąpiła kolejna wizyta Prezydenta RP w USA. Podpisano również dwie ważne umowy międzyrządowe w zakresie zwalczania przestępczości oraz współpracy w zakresie bezpieczeństwa granic i imigracji. We wrześniu 2019 roku do Polski przybył Wiceprezydent USA Mike Pence w celu podpisania deklaracji w zakresie współpracy nad rozwojem sieci 5G. W tym okresie Prezydenci Polski i USA podpisali dwie wspólne deklaracje o pogłębianiu współpracy obronnej przewidujące zwiększenie obecności żołnierzy amerykańskich w Polsce o tysiąc (do łącznie ok. 5500 żołnierzy) oraz zapewnienie trwałej obecności wojskowej USA na terytorium RP. Jesienią 2019 roku odbył się też kolejny szczyt P-TEC (w Wilnie), a w listopadzie tego roku Waszyngton włączył Polskę do Visa Waiver Program. W lutym 2020 roku sekretarz

Materiał pobrany ze strony Instytutu Sobieskiego, sobieski.org.pl[autor].

stanu Mike Pompeo na konferencji monachijskiej ogłosił wydzielenie specjalnego funduszu na projekty energetyczne w regionie Trójmorza. Należy też wspomnieć, że amerykańskie ustawy CAATSA i NDAA przewidziały sankcje na podmioty uczestniczące w budowie NordStream 2.

Na osobne spojrzenie zasługuje współpraca w dziedzinie obronności. Polska współpracowała w tym czasie z USA w zakresie pozyskania nowych systemów rakietowych w ramach programów: przeciwlotniczego i przeciwrakietowego Wisła (umowa na zestawy Patriot w marcu 2018 roku) oraz wyrzutni rakietowych Homar (umowa na zestawy M142 Himars w lutym 2019 roku). W marcu 2019 roku Kongres USA przyznał Polsce, w formie grantu, 5 samolotów C-130H. W styczniu 2020 roku w Dęblinie Minister Obrony Narodowej RP podpisał umowę na zakup amerykańskich samolotów F-35 w ramach programu Harpia, a wiosną tego roku odbyły się manewry DEFENDER EUROPE 20+, powiązane z przerzutem wojsk amerykańskich do Europy. 15 sierpnia 2020 roku Polska i Stany Zjednoczone podpisały porozumienie o pogłębione współpracy obronnej (*Poland – United States Enhanced Defense Cooperation Agreement*), które przewiduje rozbudowę infrastruktury dla wojsk amerykańskich do ponad 15 tys. kwater. Porozumienie przewiduje budowę m. in. trzech baz bezzałogowców i lokalizację brygady śmigłowców bojowych USA w Powidzu, gdzie powstaje hub zaopatrzeniowy. Polski resort obrony utworzy również fundusz inwestycyjny na rzecz potrzeb wojsk USA. Strona polska zobowiązała się bowiem pokryć wydatki związane z rozbudową zdolności obronnych na swoim terytorium.

Efekty współpracy polsko-amerykańskiej w czasie prezydentury Donalda Trumpa

Powyżej wymieniono kilkanaście głównych inicjatyw wokół których budowano partnerstwo strategiczne między Polską a USA w czasie pierwszej kadencji Donalda Trumpa. Lista ta nie wyczerpuje oczywiście tematu. Bieżąca współpraca dyplomatyczna i wojskowa to setki oficjalnych spotkań i tysiące dokumentów. Spróbujmy podsumować ogólne efekty współpracy w obszarze polityki bezpieczeństwa.

- **Polska i USA prowadziły w tym czasie ożywioną współpracę dyplomatyczną**. Ich efektem jest zarysowanie kilku wiodących obszarów współpracy międzyrządowej.
- **Główne obszary współpracy polsko-amerykańskiej to bezpieczeństwo i energetyka**. Ich efektem jest kilkanaście umów i kontraktów na dostawę

Materiał pobrany ze strony Instytutu Sobieskiego, sobieski.org.pl[autor].

uzbrojenia i surowców energetycznych z USA do Polski. Stany Zjednoczone zobowiązały się wesprzeć militarnie region wschodniej flanki NATO oraz zgodnie z oczekiwaniami obecnych polskich władz wypowiedziały się negatywnie w kwestii rurociągu NordStream 2. Władze polskie zakładają, że obecność wojsk amerykańskich i sojuszniczych zwiększa potencjał odstraszania Sił Zbrojnych RP a współpraca energetyczna efektywnie dywersyfikuje zaopatrzenie polskiej gospodarki w energię. Oba sektory są kluczowe dla wzmocnienia odporności RP na działania Rosji, o czym wspomina również nowa Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP z 12 maja 2020 roku.

- **Polska i należący do NATO region tzw. wschodniej flanki zwiększył wydatki militarne**. Polska wydaje dziś na cele militarne o 50% więcej niż w 2009 roku. Pod koniec 2019 roku przyjęto Plan Modernizacji Technicznej na lata 2021-2035, który wynosi rekordowe 524 mld PLN (133 mld USD). Instytut badań nad pokojem SIPRI odnotował również znaczny wzrost wydatków militarnych wśród innych państw regionu. Wiele z nich wynika ze współpracy z USA (zakup różnych rodzajów sprzętu, rozbudowa baz i lotnisk, poligonów, rozwój szkoleń).
- **Wzrost inwestycji w bezpieczeństwo Polski i regionu**. W okresie 2017-2019 amerykańskie wydatki na obronność w regionie wschodniej flanki NATO wzrosły siedmiokrotnie i sięgnęły blisko 1 mld USD. Polska w 2019 r. była drugim miejscem inwestycji militarnych USA w Europie.
- **Wzrost obecności wojsk amerykańskich w Polsce**. Po dekadzie negocjacji i podpisaniu kolejnych umów w latach 2018-2020 obecność wojsk amerykańskich w regionie znacząco wzrosła. Polska docelowo zapewni infrastrukturę dla pobytu ok. 20 tysięcy żołnierzy. Na mocy umowy z 15 sierpnia 2020 r. Poznań będzie siedzibą Wysuniętego Dowództwa V. Korpusu Sił Lądowych USA i grupy wsparcia na teatrze Sił Lądowych USA. Drawsko Pomorskie zostanie główną siedzibą Centrum Szkolenia Bojowego do wspólnego wykorzystania przez Siły Zbrojne Polski i Stanów Zjednoczonych. Lotnisko we Wrocławiu wyznaczono na siedzibę bazy lotniczej załadunkowo-rozładunkowej USAF. Zaplanowano budowę baz sterowanych statków powietrznych Sił Powietrznych USA. Powidz zostanie siedzibą lotniczej brygady bojowej, batalionu bojowego wsparcia logistycznego i obiektu sił specjalnych (podobny powstał również w Lublińcu). Oprócz tego Amerykanie wsparli struktury NATO w Orzyszu i Elblągu i wzmocnili obecność w NATO w programie eFP (*enhanced Forward Presence*).
- **Podkreślenie polsko-amerykańskiego partnerstwa strategicznego w nowej Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP**. Stany Zjednoczone

Materiał pobrany ze strony Instytutu Sobieskiego, sobieski.org.pl[autor].

kilkakrotnie pojawiają się jako wiodący partner RP w przyjętej w 2020 roku Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP.

Podsumowanie

Priorytetem polityki bezpieczeństwa RP w ostatnich latach było wzmocnienie współpacy z USA. Administracja Donalda Trumpa wykorzystała ten okres dla zwiększenia wpływów w Europie Środkowo-Wschodniej i doprowadziła do wzrostu inwestycji w tym regionie. Strona polska często podkreślała bliskość ideową i polityczną ze środowiskiem Republikanów w USA. Podobnie zachowywały się również polskie stronnictwa liberalne wobec środowisk Demokratów za kadencji Baracka Obamy.

W polskiej debacie publicznej liberałowie często kwestionowali zasadność zakupów amerykańskiego sprzętu wojskowego kosztem współpracy z partnerami europejskimi, krytykowano też zbytnią proamerykańskość polskiego rządu oraz niekorzystne warunki niektórych umów, które podpisywano szybko z uwagi na kalendarz wyborczy. Podnoszono również kłopoty wizerunkowe związane ze współpracą z administracją Donalda Trumpa (np. konferencja bliskowschodnia w Warszawie). Strona konserwatywna zapewniała w odpowiedzi, że szybka realizacja celów politycznych jest konieczna oraz wzmacnia bezpieczeństwo Polski w kluczowych obszarach, co należy wykorzystać w sytuacji posiadania bliskiego ideowo lokatora w Białym Domu.

W związku z tym możemy podsumować, że polityka bezpieczeństwa militarnego i energetycznego stała się głównym obszarem współpracy Polski i USA w czasie prezydentury Donalda Trumpa. Biorąc pod uwagę poglądy polskich stronnictw konserwatywnych, zarysowane na początku tekstu, sytuacja ta będzie uważana przez polski rząd za jego główny sukces dyplomatyczny ostatnich lat.

Materiał pobrany ze strony Instytutu Sobieskiego, sobieski.org.pl[autor].